

COMPETITIVITATEA ȘI INOVAREA ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE *

*Academician Grigore BELOSTECINIC
Academia de Studii Economice
din Moldova*

COMPETITIVENESS AND INNOVATION WITHIN THE EUROPEAN INTEGRATION

The Republic of Moldova continues to swing between East and West, including in its intentions of economic integration. In this context, the paper argues the importance of the European vector of Moldova's strategic orientation and acceleration; as a prerequisite of this process is considered the assurance and the development of economic competitiveness to a level close to the one achieved by the EU countries, the main reserves in this regard being the attraction of foreign direct investment, improvement of export performance, development of an innovative economy.

Key words: globalization, European integration, economic integration, economy of knowledge, competitiveness, main factors of competitiveness.

Economia mondială este profund marcată de fenomenul internaționalizării afacerilor, creșterii interdependenței economice între state, integrării economice la nivel regional, european și chiar mondial. La fel, crește rolul pe care îl au organizațiile financiare internaționale – Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Organizația Mondială a Comerțului etc. În acest context, procesele integraționiste care au loc permit constatarea a două tendințe mai importante:

1. Creșterea numerică a statelor, integrate în diverse uniuni și agregate economice, ceea ce demonstrează intensificarea globalizării economice, aceasta fiind considerată o schimbare cantitativă.

2. Perfecționarea continuă a formelor și metodelor de realizare a integrării economice, considerată drept o schimbare calitativă în procesele de integrare.

Spre sfârșitul secolului XX majoritatea absolută a statelor lumii au devenit membre ale diferitelor organizații economice internaționale, precum Fondul Monetar Internațional (183 state), Banca Mondială

* Articol scris în contextul cercetărilor pentru care autorul a fost ales în calitate de membru titular al AȘM, prin decizia Adunării Generale a membrilor AȘM din 6 decembrie 2012.

lă (180 state), Organizația Mondială a Comerțului (130 state) etc.

S-au constatat mai multe forme de integrare economică, printre care:

1. Zonele de liber schimb. Ele reprezintă primul nivel de integrare, ce presupune înțelegeri între state privind limitarea restricțiilor vamale, inclusiv restricțiilor cantitative, în comerțul cu mărfuri și servicii. Pozitiv pentru o asemenea formă de integrare este previzibilitatea politicilor comerciale ale statelor fondatoare. Drept consecință negativă poate deveni pierderea competitivității produselor autohtone în urma deschiderii piețelor statelor-membre, înăsprirea concurenței și falimentarea unor întreprinderi producătoare din cauza lipsei de competitivitate.

De remarcat, că acordul privind crearea Zonei de liber schimb aprofundat și cuprinzător al Republicii Moldova cu Uniunea Europeană presupune liberalizarea graduală a comerțului cu bunuri și servicii, reducerea taxelor vamale (taxa vamală zero la importul produselor industriale moldovenești), abolirea restricțiilor cantitative, barierele tehnice și netarifare. La fel, Republica Moldova își asumă responsabilitatea de a continua ajustarea cadrului legislativ, normativ și instituțional în domeniul administrării vamale, regulilor de origine, evaluării conformității produselor, concurenței, proprietății intelectuale la cel al Uniunii Europene, necesare pregătirii țării pentru un regim liberalizat cu UE. Cert e că noul acord va oferi oportunități mult mai mari decât cel actual, iar conform unui studiu efectuat de experții UE, unele rezultate preliminare fiind anunțate recent, acordul de liber schimb cu UE ar putea duce la creșterea anuală a exporturilor moldovenești cu până la 16%, iar a PIB-ului cu 5,6%.

2. Uniunile vamale. Acestea se instituie în baza unor înțelegeri între statele-fondatoare privind anularea totală a taxelor vamale în comerțul cu bunuri și servicii, stabilirea unor taxe vamale unice pentru unele produse în comerțul cu alte state. Uniunea vamală reprezintă o formă mai avansată de integrare în relațiile economice internaționale decât zonele de liber schimb, deoarece nu doar elimină restricțiile vamale, dar și impune statelor membre promovarea unei politici unice în comerțul exterior. Totodată, stabilirea tarifelor unice pentru unele produse și servicii poate genera efecte pozitive prin protejarea pieței statelor fondatoare de dependența externă și crearea unor condiții favorabile creșterii competitivității produselor în interiorul uniunii și schimburilor comerciale între statele fondatoare. Un exemplu de atare asociere este considerată intenția de creare a Uniunii vamale Rusia-Belarus-Kazakhstan.

3. Piața comună presupune un grad și mai avansat de integrare economică și, pe lângă cele indicate mai sus – stabilirea unor norme tehnice și ecologice unice, o legislație unică în vederea reglementării activității de antreprenariat pentru toate statele fondatoare. Experiența creării Pieței Unice Europene a demonstrat necesitatea unei perioade lungi și destul de complicate, cu un șir de procese contradictorii în constituirea acesteia, precum stabilirea unor cote pentru producerea și comercializarea mărfurilor și serviciilor atât în interiorul, cât și în afara fiecărui stat și a pieței comune în întregime.

4. Uniunea economică reprezintă astăzi cea mai avansată formă de integrare a statelor, fiind o comunitate de state cu un spațiu economic, legal, militar și informațional unic, cu unele autorități supranaționale comune. Astăzi în lume există o singură uniune economică – **Uniunea Europeană**, constituită în anul 1993 în baza Pieței Unice Europene. Către anul 2015 se propune formarea Uniunii Economice Eurasiatice.

Este limpede că prin crearea Uniunii Europene nu au fost, cel puțin deocamdată, depășite toate contradicțiile de ordin economic și comercial care au existat anterior între statele fondatoare, aceasta nu a lichidat concurența între țări, iar fiecare stat-membru, susținând interesele comune ale Uniunii în întregime, continuă să plaseze pe prim plan propriile interese naționale. Astfel, Marea Britanie până în prezent nu a acceptat valuta unică europeană și se abține de la semnarea Convenției privind deplasarea liberă a forței de muncă în interiorul Uniunii.

De menționat și faptul că grupările economice includ, de regulă, state cu nivele diferite de dezvoltare economică. Această diferențiere, precum și posibilitățile economice diferite, fac ca în urma integrării economice să aibă de câștigat în primul rând statele mari și puternic industrializate. De obicei, statele mai dezvoltate din punct de vedere economic au atins și un nivel mai înalt al economiei bazate pe cunoaștere și inovații, iar potențialul exportului de capital al acestora le asigură și o profitabilitate superioară în comparație cu alte activități economice.

Trebuie să recunoaștem că Republica Moldova continuă să balanseze între Est și Vest, inclusiv în intențiile sale de integrare economică. La fel, deocamdată nu s-au efectuat studii fundamentale prin care să fie evaluate oportunitățile, riscurile, dar și costurile care ar putea fi suportate pentru fiecare alternativă.

De remarcat că, pe termen scurt, putem fi tentați de unele oportunități oferite de Uniunea Vamală estică, de genul reducerii tarifelor la resurse energetice, capacitatea pieței de desfacere etc. Totoda-

tă, costurile unei asemenea integrări nu pot fi doar cantitative și de ordin economic. Să recunoaștem și faptul că agregatul politic și economic numit CSI, precum și ideea formării unui spațiu economic unic în baza acestuia, este pe cale de falimentare totală. De fapt, despre CSI în ultimul timp se vorbește mai mult ca despre „clubul liderilor politici” al statelor care l-au constituit.

La fel, confruntându-se cu o serie de probleme în cadrul țării, Rusia își pierde atractivitatea în formarea unor agregate de ordin economic și politic, deseori demonstrează lipsă de consecvență și sinceritate politică în relațiile sale politice și economice cu statele vecine. Să ne amintim aici de rolul activ, sfidător și adesea agresiv al Rusiei în perpetuarea problemei transnistrene, problemă care poate fi considerată ca fiind cea mai mare piedică în rezolvarea tuturor problemelor de ordin economic și social cu care se confruntă Republica Moldova. Să ne amintim și de interdicțiile și barierele impuse importurilor vinurilor moldovenești, a apei minerale georgiene, a produselor lactate din Belarus etc.

Și Ucraina impune un șir de bariere economice în fața exporturilor moldovenești pe piața estică spre Rusia, în primul rând sub forma diferitelor taxe. Drept consecință, avem o balanță de plăți extrem de negativă în relațiile economice cu această țară.

În situația dată vectorul european al orientării strategice a Republicii Moldova capătă, evident, o importanță deosebită și condiționează o opțiune definitivă în favoarea aderării la Uniunea Europeană. Totodată, trebuie să conștientizăm și faptul că integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană nu trebuie să reprezinte un scop în sine, ci o cale posibilă de dezvoltare economică și socială a țării, de creștere a nivelului de trai al populației.

La fel, integrarea europeană **reprezintă un proces** care implică atât **beneficii**, cât și unele **riscuri**. Este firesc că atunci când un popor acceptă să adere la anumite structuri, el renunță voluntar într-o anumită măsură la **suveranitatea proprie** și acceptă impunerea regulilor structurii respective etc.

Uniunea Europeană înaintea un șir de condiții obligatorii față de statele candidate. Va fi necesară îndeplinirea unor criterii politice și economice pentru inițierea negocierilor și procedurii de aderare. În acest scop, după cum au făcut-o și alte state, trebuie să efectuăm o evaluare exhaustivă a stării economiei naționale în raport cu cerințele integrării în UE. Urmează să recunoaștem că avem nevoie de o economie de piață funcțională, care să facă față unor noi presiuni concurențiale, într-un nou mediu concurențial, încadrat în cu totul alte dimensiuni.

O importanță deosebită capătă în aceste condiții asigurarea și dezvoltarea competitivității economice la nivel de produs, întreprindere, la nivel național, fiind evidentă și legătura de reciprocitate dintre acestea. Este de menționat și faptul că nicio națiune nu poate fi competitivă în toate tipurile de activități economice, accentuându-se tot mai frecvent caracterul relativ și dinamic al competitivității.

Chiar dacă în literatura de specialitate nu există până în prezent o opinie unică referitoare la conținutul noțiunii de competitivitate, în linii generale aceasta poate fi definită drept:

- capacitatea unei țări, măsurată prin comparație cu alte țări, de a forma și asigura un mediu economic, social și politic care să susțină crearea accelerată de valoare adăugată;

- capacitatea de a obține o productivitate înaltă pe baza unei utilizări inovative a resurselor umane, financiare și materiale;

- capacitatea de a crea valoare pentru consumatorii tot mai exigenți, care sunt dispuși să plătească prețuri mai mari pentru o valoare percepută mai mare;

- un ansamblu de instituții, politici și factori care determină nivelul productivității unei țări;

- capacitatea întreprinderilor, industriilor, ramurilor, națiunilor de a asigura factorilor de producție un profit și un nivel de folosire relativ crescut, pe o bază durabilă, acestea fiind expuse concurenței internaționale.

Dezvoltarea economică presupune un proces de modernizare continuă. Urmând modelul lui M. Porter, putem vorbi despre trei etape ale competitivității economice [1]:

Economia bazată pe factori, în care factorii de producție primari, cum ar fi forța de muncă ieftină și accesul la resursele naturale, sunt sursele dominante ale avantajului competitiv.

Economia bazată pe investiții, în care competitivitatea este rezultatul creșterii eficienței producției și a îmbunătățirii calității bunurilor și serviciilor produse.

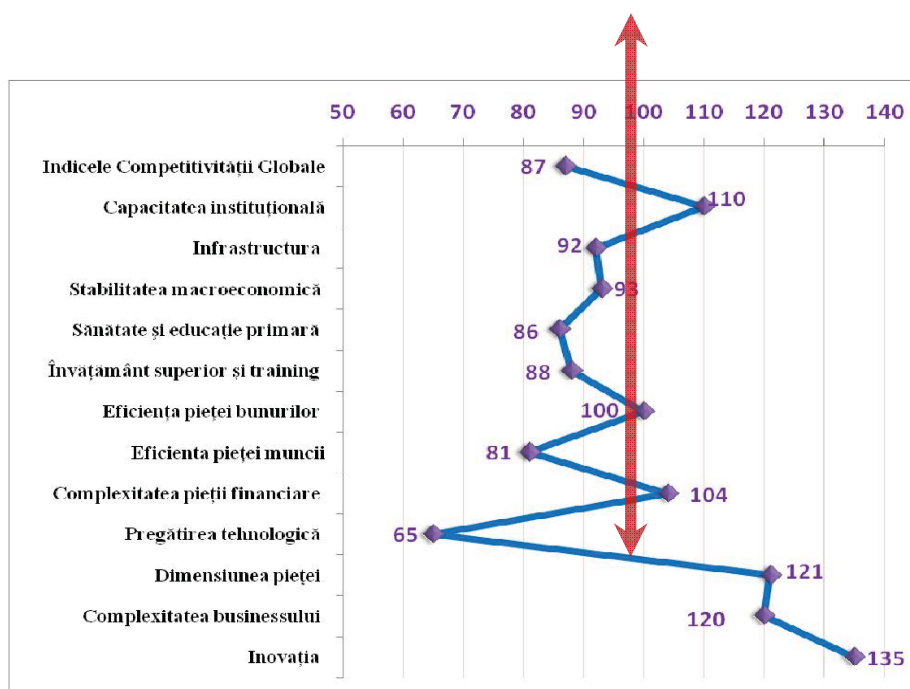
Economia bazată pe inovare, unde capacitatea de a realiza produse și servicii inovatoare la limita tehnologiilor globale, utilizând cele mai avansate metode, devine sursa dominantă a avantajului competitiv.

De menționat că **Republica Moldova este considerată astăzi în lume ca având o economie bazată pe folosirea intensivă a factorilor primari**, alături de state, precum Bangladesh, Burkina Faso, Etiopia, Kirgizstanul sau Tadjikistanul, aflate preponderent la începutul procesului de dezvoltare (Tabelul 1). Pentru acestea este specifică **concentrarea exporturilor în industriile care exploatează avantajul prețului scăzut al factorilor primari (resurse naturale, condiții climaterice, forța de muncă)**. În astfel de economii, **concurența este**, de regulă, **scăzută, industriile subfurnizoare sunt insuficiente sau inexistente, puterea de cumpărare redusă face piața puțin atractivă, tehnica și tehnologiile sunt în mare măsură importate**. Economia, la acest stadiu, este foarte sensibilă la crizele economice mondiale și la schimbarea cursurilor valutare, care duc la instabilitatea cererii și a prețurilor. Pe lângă aceasta, avantajele competitive bazate pe dotarea cu factorii de producție sunt puțin protejate.

Tabelul 1

Repartizarea statelor lumii pe nivele de dezvoltare în anul 2012

Nivelul 1	Tranziția de la nivelul 1 spre 2	Nivelul 2	Tranziția de la nivelul 2 spre 3	Nivelul 3
Bangladesh	Algeria	Albania	Argentina	Australia
Burkina Faso	Azerbaidjan	Armenia	Brazilia	Canada
	Bolivia	Brazilia	Croația	Cipru
Cambodgia	Brunei	Bulgaria	Estonia	Cehia
Etiopia	Egipt	China	Letonia	Hong Kong
India	Gabon	Georgia	Lituania	Israel
Kirgizstan	Iran	România	Polonia	Japonia
R. Moldova	Kuwait	Macedonia	Slovacia	Norvegia
Nigeria	Maroc	Munte negru	Turcia	Slovenia
Pakistan	Mongolia	Serbia	Ungaria	Statele UE 15
Tadjikistan	Ucraina	Ucraina	Federația Rusă	SUA
...
38 state	17 state	33 state	21 state	35 state

Des. 1. Indicele Competitivității Globale a Republicii Moldova în 2012

Forumul Economic Mondial publică anual, începând cu 1979, Raportul Competitivității Globale, considerat cea mai importantă și credibilă sursă de date comparabile privind creșterea competitivității economice, monitorizând politicile aplicate de guverne, sugerând măsurile necesare a fi luate de către acestea. În plus, contribuie la formarea imaginii percepute a unei economii (stat) în lume și atractivitatea investițională a lor. De menționat, că începând cu anul 2010, Centrul de Cercetare Economică al ASEM este partenerul oficial al Forumului Economic Mondial în elaborarea acestor rapoarte, fiind responsabil de recoltarea și prelucrarea informațiilor primare, precum și de lansarea oficială a rapoartelor în Republica Moldova.

Republica Moldova fusese inclusă pentru prima dată în Raportul Competitivității Globale în anul 2005, fiind plasată pe poziția 82 din totalul celor 117 state, iar în anul 2012 figura pe poziția 87 din totalul celor 144 state incluse în clasament, cu o îmbunătățire a poziției deținute în comparație cu anul precedent.

În acest context, trebuie să menționăm că Republica Moldova continuă să prezinte serioase decalaje de competitivitate în raport cu majoritatea absolută a statelor europene, la nivelul tuturor elementelor care determină capacitatea competitivă, iar decalajul cel mai mare se manifestă, în primul rând, în ceea ce privește inovarea și cercetarea-dezvoltarea, domeniul societății informaționale, fiind plasată la capitolul „Inovații” pe poziția 135 (poziția 124 în anul 2011),

iar la „Complexitatea businessului” – 121 (poziția 117 în anul 2011) (des. 1). La aceste poziții, Republica Moldova cedează considerabil și în aspect regional, inclusiv în raport cu principalii săi parteneri comerciali – România, Ucraina și Federația Rusă (des. 2).

Trebuie să menționăm aici că printre factorii cu impact pozitiv asupra Indicelui Global al Competitivității Republicii Moldova în anul 2012 se remarcă:

- cazuri de îmbolnăvire de malarie, la 100 000 populație – poziția 1;
- impactul malariei asupra businessului – poziția 1;
- capacitatea de acces la Internet – poziția 15;
- importurile ca și procent din PIB – poziția 16;
- indicele protecției drepturilor legale (pe piața financiară) – poziția 2;
- suportarea de costuri suplimentare antiterorism – poziția 25;
- încadrarea femeilor în câmpul muncii (0,91 față de bărbați) – poziția 26;
- flexibilitatea sistemului de salarizare – poziția 27;
- datoriile publice raportate la PIB – poziția 31;
- prezența liniilor de telefonie fixă – poziția 36;
- mărimea taxelor, % din PIB – poziția 39;
- salarii și productivitate – poziția 40;
- numărul de zile necesare pentru inițierea unei afaceri – poziția 43;
- impactul îmbolnăvirilor de SIDA asupra businessului – poziția 43;
- costuri suplimentare ce țin de criminalitate și violență – poziția 53;
- deficitul bugetar, % din PIB – poziția 59.

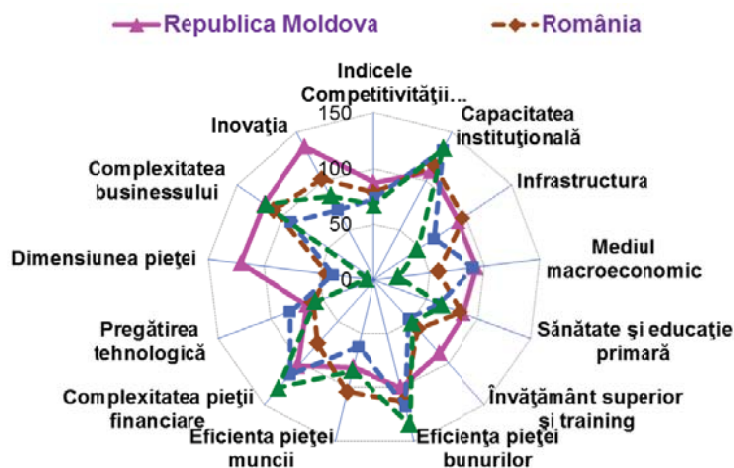
Totodată, printre factorii cu impact negativ asupra poziției Republicii Moldova în clasamentul competitivității globale în anul 2012 și care trebuie să constituie domeniile prioritare de activitate în vederea îmbunătățirii competitivității putem menționa:

1. Calitatea drumurilor – poziția 144.
2. Prezența activității de cercetare-dezvoltare în întreprinderi – poziția 140.
3. Prezența clusterelor – 140.
4. Independența justiției – poziția 138.
5. Plecarea forței de muncă calificată (exodul creierilor) – poziția 137.
6. Procurări guvernamentale de produse de tehnologii avansate – poziția 136.
7. Costul politicilor agrare – poziția 134.
8. Calitatea instituțiilor de cercetare – poziția 131.
9. Suficiența de cercetători și ingineri – poziția 131.
10. Eficiența politicilor antimonopol – poziția 130.
11. Prezența de întreprinderi dominante pe piață – poziția 130.
12. Calitatea infrastructurii portuare – poziția 129.
13. Capacitatea de absorbție a tehnologiilor noi – poziția 128.
14. Corectitudine în finanțare pe piața locală – poziția 127.
15. Gradul de orientare spre clienți (eficiența pieței bunurilor) – poziția 126.
16. Colaborarea între universități și mediul de afaceri în domeniul cercetării-dezvoltării – poziția 124.
17. Dezvoltarea transportului aerian – poziția 123.
18. Mărimea pieței interne (2,3 p. din 7) – poziția 122.
19. Drepturile asupra proprietății – poziția 122.

Succesul sau eșecul în afaceri, în cadrul unei economii, se poate datora unei mari diversități de factori cu impact negativ sau pozitiv în derularea afacerilor reale. Totodată, după cum demonstrează experiența SUA, Japoniei și altor state, creșterea competitivității acestor țări a început la nivelul unor întreprinderi concrete. Aceasta se observă și din lucrările savanților cu renume în domeniu (M. Porter, J. Shumpeter ș.a.) care, vorbind despre economia națională, de fapt se referă la competitivitatea întreprinderilor care participă nemijlocit în lupta concurențială, atât pe piața internă, cât și pe cea externă. Dacă, pentru a supraviețui, o întreprindere nu trebuie decât să se adapteze continuu la mediul în care activează, atunci, pentru a fi competitivă, ea are nevoie ca mediul însuși să respecte anumite reguli favorizante. Sensul de mediu, în acest caz, poate fi înțeles ca o totalitate de performanțe ce sunt prezentate atât de mediul legislativ, politic, cultural și economic, cât și de schimbările esențiale ale sistemului de valori și ale comportamentului social, în general.

Pornind de la cele indicate mai sus, în cadrul sondajului național organizat pe un eșantion format din 108 de întreprinderi din toate regiunile țării care reprezintă cele mai importante sectoare ale economiei naționale, respondenților li s-a solicitat să indice, dintr-o listă oferită, cinci din cei mai problematici factori pentru dezvoltarea businessului în Republica Moldova. Rezultatele cercetării au demonstrat că, în calitate de factori cu un impact negativ mai mare asupra derulării afacerilor, pot fi considerați (des. 3):

1. Corupția – menționată de 79,6 % din întreprinderile chestionate (în anul 2011 – 75,0%);
2. Instabilitatea politică – factor menționat de 58,4% % din totalul întreprinderilor chestionate (în anul 2011 – 77,8%);

Des. 2. Poligonul Competitivității Globale a Republicii Moldova în context regional în anul 2012

3. Eficiența birocrăției guvernamentale – 48,7%;
4. Legislația fiscală – 45,1%;
5. Accesul la finanțare – 41,6 %;
6. Calitatea forței de muncă – 40,7 %.

Totodată, nu se consideră un pericol mare pentru dezvoltarea afacerilor sănătatea populației, factor remarcat doar de 8,8 % din totalul respondenților, furturile și criminalitatea (9,7 %), restricțiile pe piața valutară (16,8 %).

După cum s-a menționat, Republica Moldova continuă să prezinte serioase decalaje de competitivitate la nivelul tuturor elementelor care determină capacitatea competitivă, decalajul cel mai mare manifestându-se, în primul rând, în ceea ce ține de inovare și cercetare-dezvoltare, domeniul societății informaționale.

Nu încapă îndoială că, pentru a fi competitivă, o economie trebuie să se bazeze pe o populație educată și calificată, pe o infrastructură informațională dezvoltată, un sistem inovativ eficient și un sistem economic și instituțional care să susțină această abordare. Iată de ce, **în situația în care pentru Republica Moldova creșterea competitivității economice reprezintă o prioritate, obiectivul de dezvoltare a unei economii inovative trebuie să fie la fel unul prioritar.**

Este bine cunoscut faptul că știința, tehnica, inovarea, utilizarea cunoștințelor și până acum, de-a lungul timpurilor, au avut un rol important și și-au adus contribuția inestimabilă la dezvoltarea social-economică, în susținerea progresului economic la

general. În același timp, societatea modernă devine tot mai mult o societate bazată pe cunoaștere și informație, informația devenind, de fapt, o resursă strategică și fundamentală, asemănătoare capitalului în societatea industrială, cu un impact hotărâtor asupra dezvoltării și prosperității oricărei națiuni. În societățile cele mai dezvoltate din punct de vedere economic, folosirea intensivă a cunoașterii este recunoscută ca principalul factor al progresului.

Pornind de la faptul că noua economie este bazată pe Internet, constatăm că esența lucrurilor în condițiile actuale este dată de comunicare, de schimbul de informații între parteneri, schimb din care rezultă o nouă informație.

Noua economie înseamnă mai mult decât tehnologie înaltă și Internet. Ea presupune utilizarea în mod creativ și eficient a inovării prin implementarea noilor realizări tehnice, crearea de noi produse și servicii, noi forme de prezentare, noi structuri funcționale, noi metode de organizare a muncii, un nou stil de conducere etc.

De menționat că într-un alt raport anual lansat de Forumul Economic Mondial, intitulat *The Global Information Technology Report*, Republica Moldova este inclusă în grupul de state aflate la etapa convergentă, de trecere de la etapa primară la cea avansată de dezvoltare a tehnologiilor informaționale (tabelul 2) și este plasată pe locul 78 din 152 de state incluse în clasament. La acest capitol poziția țării noastre în clasament a fost influențată pozitiv de grupe de indicatori, precum *accesibilita-*

Des. 3. Incidența factorilor cu impact negativ în derularea afacerilor în 2012 și 2011

Repartizarea statelor lumii pe etapele de dezvoltare a Tehnologiilor informaționale în 2011

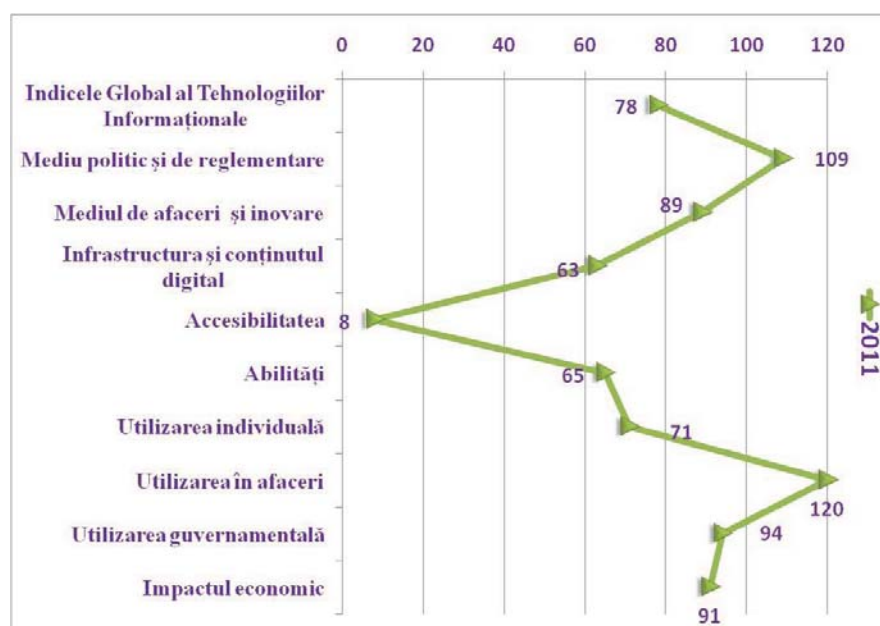
Etapa I Etapa primară	Etapa II Etapa convergentă	Etapa III Etapa avansată
Armenia, Bangladesh, Burkina Faso, Cambodgia, Ghana, Gabon, Etiopia, India, Indonezia, Laos, Nepal, Niger, Pakistan, Africa de Sud, Sri Lanka, Tadjikistan, Tanzania, Uganda	Albania, Argentina, Brazilia, Bulgaria, Belarus, China, Cehia, Georgia, Grecia, Ungaria, Kuwait, Lituania, Mexic, R. Moldova , Polonia, România, Federația Rusă, Portugalia, Serbia, Slovacia, Turcia, Ucraina	Australia, Canada, Hong Kong, Islanda, Noua Zeelandă, Israel Japonia Norvegia Slovenia, Elveția, Singapore Statele UE 15 SUA
61 state	60 state	31 state

tea tehnologiilor informaționale moderne (poziția 8), dezvoltarea infrastructurii și conținutul digital al informațiilor (poziția 63), abilități în folosirea tehnologiilor informaționale (poziția 65). Într-o măsură mai mare influența negativă asupra poziției Republicii Moldova ține de utilizarea tehnologiilor informaționale în afaceri (poziția 120) și mediul politic și de reglementare (poziția 109) (des. 4).

Din cei 53 de indicatori concreți folosiți în elaborarea clasamentului, drept factori cu impact pozitiv asupra Indicelui Global al Tehnologiilor Informaționale al Republicii Moldova în anul 2011 pot fi considerați:

- competiția în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale – plasare pe locul 1;
- tarifele pentru servicii internet în bandă largă – locul 5;

- accesibilitatea TIC – locul 8;
- numărul de proceduri la executarea unui contract – locul 18;
- numărul de zile la executarea unui contract – locul 20;
- banda de Internet, Mb/sec la 10 000 populație – locul 20;
- rata totală a impozitelor, % din profit – locul 39;
- numărul de zile necesare lansării unei afaceri – locul 42;
- rata de alfabetizare a adulților – locul 44;
- conectarea gospodăriilor la Internet – locul 56;
- indicele de E-participare – locul 56;
- Rata de conectare la Internet în bandă largă – locul 60;
- dotarea gospodăriilor cu calculatoare – locul 63;
- accesul la Internet în școli – locul 63.

Des. 4. Indicele Global al Tehnologiilor Informaționale al Republicii Moldova în 2011

În același timp, în calitate de factori cu impact negativ asupra Indicelui Global al Tehnologiilor Informaționale al Republicii Moldova, cu rezerve mari de îmbunătățire pot fi considerați:

- achizițiile publice de tehnologii avansate – locul 134;
- independența instanțelor de drept – locul 132;
- disponibilitatea capitalului de risc – locul 126;
- gradul de absorbție a tehnologiilor de către business – locul 126;
- calitatea școlilor de management – locul 124;
- importanța TIC ca viziune guvernamentală – locul 119;
- gradul de pregătire a personalului – locul 118;
- utilizarea TIC și eficiența guvernamentală – locul 114;
- impactul TIC asupra accesului la servicii tradiționale – locul 114;
- accesul la cele mai moderne tehnologii – locul 112;
- protecția proprietății intelectuale – locul 110;
- eficiența sistemului juridic în soluționarea litigiilor – locul 108;
- rata de piraterie a softurilor – locul 103;
- cadrul regulator al TIC – locul 101.

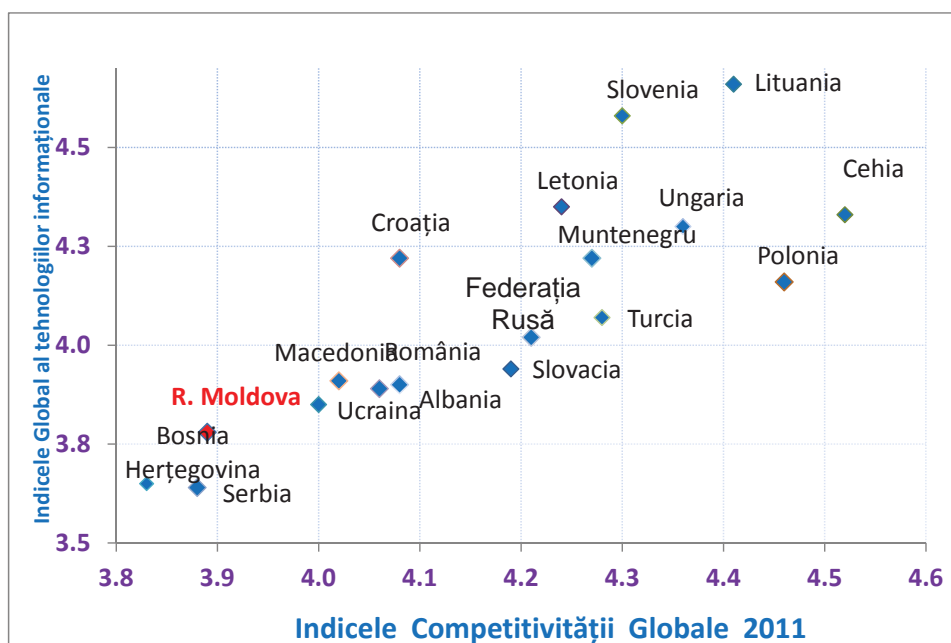
Investigațiile și analizele pe care le-am efectuat au scos în evidență existența unei corelații reale între Indicele Competitivității Globale și cheltuielile pentru cercetare-dezvoltare raportate la PIB în statele lumii, or, anume statele cu o pondere mai mare a cheltuielilor pentru cercetare-dezvoltare au

și o poziție mai bună în clasamentele mondiale ale competitivității (des. 5). Aceasta determină **necesitatea creșterii investițiilor în cercetare-dezvoltare-inovare, în procese tehnologice moderne, în instruirea personalului, în tot ceea ce determină potențialul inovativ al unei țări.**

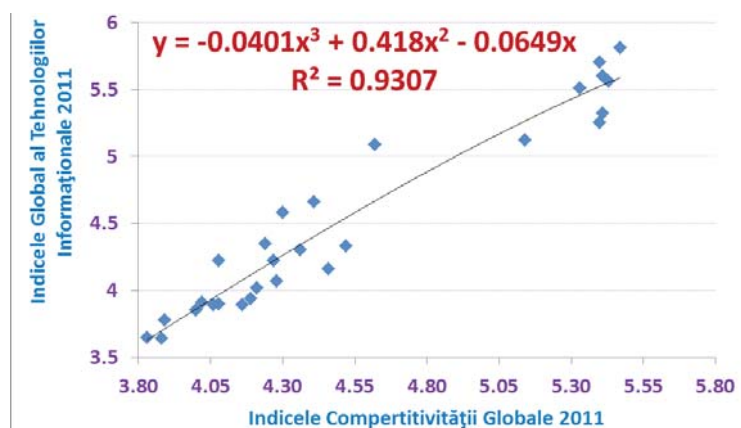
De remarcat că după o perioadă lungă de subfinanțare a cercetării în anii 1990, situația la acest capitol s-a ameliorat considerabil în perioada 2005-2008, până la declanșarea crizei, atingând volumul de 394,8 mil. lei, ceea ce constituia 0,63% din PIB. Chiar dacă pe parcursul următorilor ani finanțarea cercetării în valoare absolută nu a suferit schimbări radicale (volumul finanțării în anul 2012 este preconizat la nivel de 364 mil. lei, ceea ce constituie 92% din cel atins în anul 2008), raportată la PIB suma alocată pentru cercetare s-a micșorat până la 0,40%, sau circa un procent din bugetul public național (des. 6). La acest capitol mai avem de recuperat decalaje considerabile în raport cu statele dezvoltate din punct de vedere economic, unde cheltuielile totale pentru cercetare raportate la PIB sunt cu mult superioare nivelului atins în țara noastră: Suedia – 3,42, Finlanda – 3,87, Slovenia – 2,11, Ungaria – 1,11 etc.

Totodată, trebuie să menționăm că în Republica Moldova se constată o implicare foarte redusă a sectorului privat în activitatea de cercetare, atât în ce privește finanțarea cercetării, cât și efectuarea acestora, indiferent de sursa de finanțare (des. 7,8,9).

De menționat și faptul că lipsa cercetării private (în întreprinderi) stopează dezvoltarea cererii în

Des. 5. Corelarea între Indicele Competitivității Globale și Indicele Global al tehnologiilor informaționale în context regional în 2011

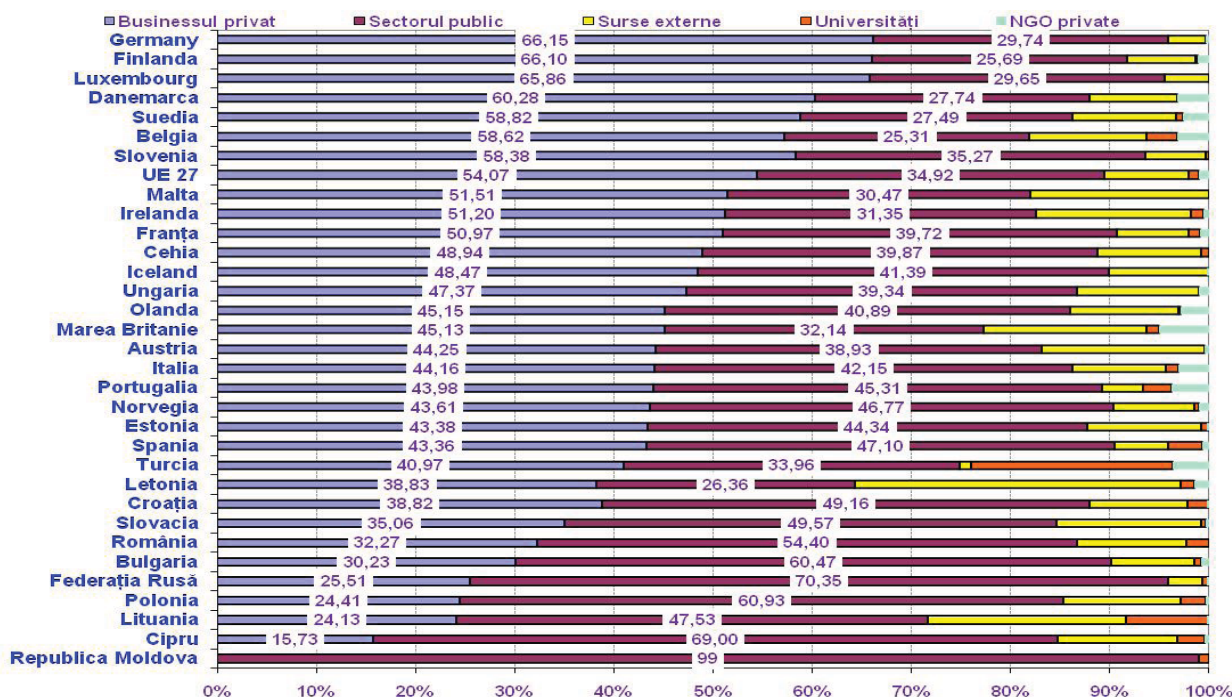

Des. 6. Interdependența între Indicele Competitivității Globale și Indicele Global al tehnologiilor informaționale în context mondial în 2011

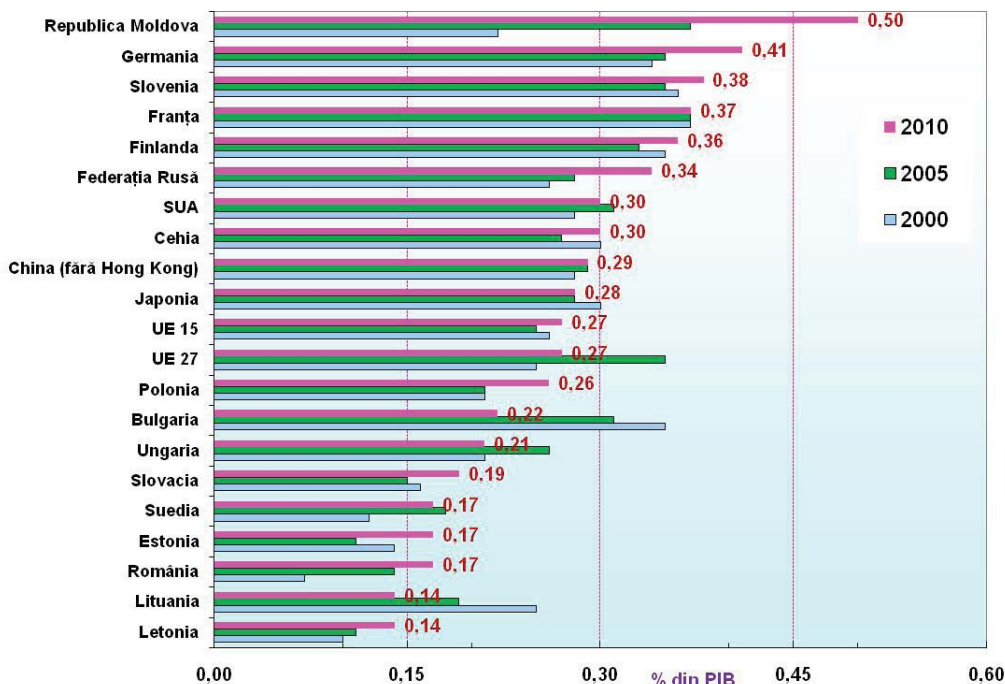
cadrul pieței de cercetare, întrucât nu apare nevoia de asimilare a rezultatelor cercetării. Creșterea implicării sectorului privat în activitatea de cercetare-dezvoltare-inovare poate fi atinsă și prin susținerea din partea statului, inclusiv prin granturi, subvenționări sau credite fiscale.

La fel, și funcția de marketing – sau lipsește, sau este slab dezvoltată în instituțiile de cercetare. În aceste circumstanțe, se impune promovarea unor cooperări și parteneriate dintre economie și știință, indiferent de originea sursei de finanțare, iar implementarea funcției de marketing presupune nu altceva decât orientarea activității de cercetare spre nevoile potențialilor clienți, adoptarea activității instituțiilor de cercetare la nevoile pieței.

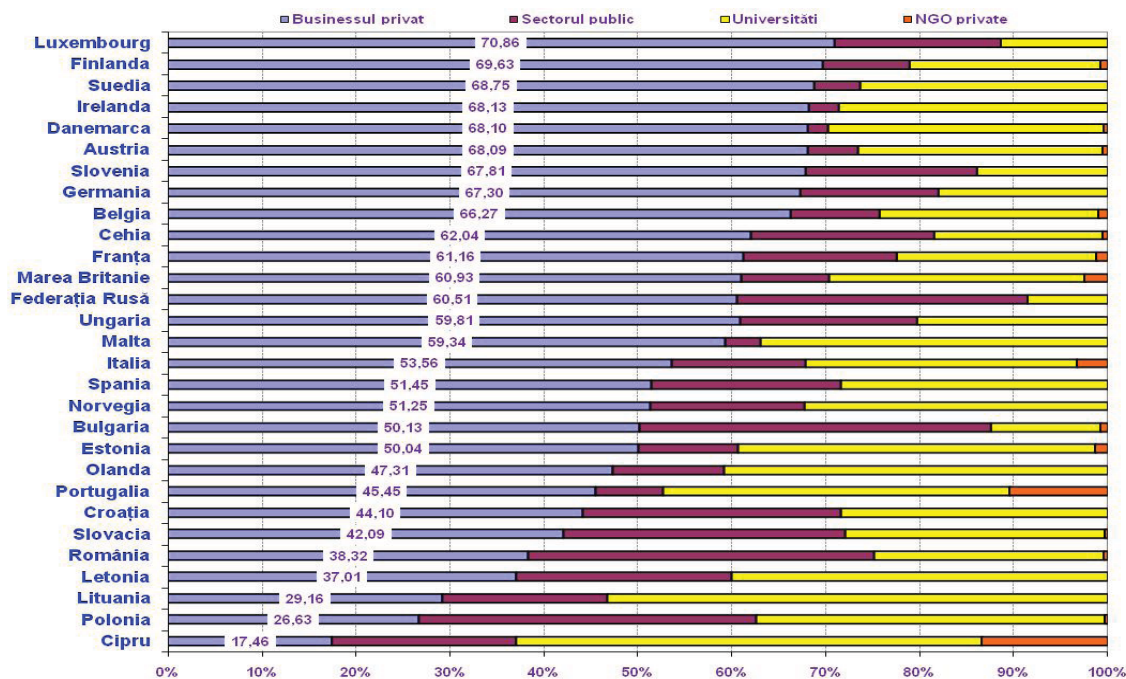
Trebuie să luăm în considerare și faptul, că piața cercetării nu este caracterizată numai prin sortimente și tipodimensiuni, dar și prin niveluri de performanță, niveluri de prețuri, raportul performanță/preț. La fel și analiza piețelor nu trebuie să se refere doar la descrierea de sortimente, ci și la alți parametri ai marketingului: promovare, rețele de distribuție, eventuali intermediari etc. Intermediarii pe piața de cercetare trebuie să îndeplinească funcția de informare reciprocă a actorilor din cadrul pieței, promovarea produselor pe piață, să acorde asistență în negocierea condițiilor contractuale, comercializarea propriu-zisă a produselor științifice, implementarea acestora prin inovare și transfer tehnologic etc.

Des. 7. Structura cheltuielilor pentru CDI după sursa de finanțare

Des. 8. Cheltuielile pentru CDI al sectorului public ca beneficiar raportate la PIB în unele state în 2000-2010

Des. 9. Structura cheltuielilor pentru CDI după sectoarele beneficiare în unele state în 2010

Bibliografie

1. M. Porter. Building the Microeconomic Foundations of Prosperity: Findings from the Microeconomic Competitiveness Indices. În: Global Competitiveness Report 2002-2003, WEF, Geneva, 2003.
2. The Global Competitiveness Report 2011-2012. – World Economic Forum. Geneva, Switzerland: 2011. 527 p.
3. Datele Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova. <http://www.statistica.md>

4. Datele Băncii Naționale a Republicii Moldova. <http://www.bnm.md>
5. Datele Comisiei Europene pentru Statistică. <http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>
6. Datele Fondului Monetar Internațional. <http://www.bnm.md/imf.org/external/index.com>
7. Datele Comitetului pentru Statistică al CSI. <http://www.cisstat.com>